

Економічні науки

УДК 336.143.2

Іванова Ірина Андріївна

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Дмитренко Дмитро Володимирович

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Иванова Ирина Андреевна

соискатель образовательного степени «магистр»

Винницкого торгового-экономического института КНТЭУ

Дмитренко Дмитрий Владимирович

соискатель образовательного степени «магистр»

Винницкого торгового-экономического института КНТЭУ

Ivanova Iryna

master student of the

Vinnytsya Institute of Trade and Economics of KNTEU

Dmytrenko Dmytro

master student of the

Vinnytsya Institute of Trade and Economics of KNTEU

**ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В
УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ В
УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
НЕСТАБИЛЬНОСТИ
FORMATION OF EFFECTIVE CREDIT POLICY IN THE
CONDITIONS OF FINANCIAL AND ECONOMIC INSTABILITY**

Анотація: В статті розглядається сутність кредитної політики і структура джерел їх формування. Розглянуто напрями оптимізації кредитної політики, запропоновано рекомендації формування кредитної політики.

Ключові слова: кредитна політика банку, кредитний портфель, мета кредитної політики, формування кредитної політики банку.

У своїй кредитній діяльності комерційні банки пов'язані з клієнтами та партнерами. В зв'язку з цим сфера кредитування розширюється та створюються нові кредитні продукти, виокремлюються форми та методи кредитування. Постійне забезпечення оптимального рівня кредитного ризику з одночасним досягненням планового рівня прибутку від кредитних вкладень в умовах нестабільності зовнішнього середовища вимагає запровадження в банках обґрунтованої кредитної політики, яка б базувалась на достовірності аналізу даних поточної ситуації та можливих шляхів її розвитку в майбутньому, на можливості банку оперативно реагувати на зміну факторів, що впливають на ринок кредитних послуг.

Значний внесок у дослідження сутності поняття «кредитна політика банку», визначення видів та функцій кредитної політики банку, механізму її формування та реалізації зроблено І.С. Гуцалом, В.Д. Лагутіним, О.І. Лаврушиним, науковий доробок яких став базою для досліджень У.Р. Байрама, Т.В. Грищенко та О.А. Падалко, І.В. Карбівничого, М.М. Новосельцевої та інших.

Було розглянуто багато розробок вітчизняних та зарубіжних науковців серед яких слід зазначити, що значна кількість питань, пов'язаних з теоретичними засадами й практичними аспектами формування кредитної політики банку, залишаються не розкритими.

Метою даної статті є розробка пропозицій та обґрунтування рекомендацій формування кредитної політики, в сучасних умовах

функціонування банківської системи України, що дозволить забезпечити стійке, стабільне функціонування банку та досягнення цілей його діяльності на ринку кредитних послуг.

Кредитна політика розробляється з урахуванням потреб населення в банківському обслуговуванні й інших об'єктивних чинників, зокрема: стану економіки країни, рівня інфляції, темпів зростання ВВП, втручання державних органів влади, рівня доходів населення, рівня цін на банківські продукти і послуги, попиту на кредити тощо.

Кредитна політика - це система мір і дій, які спрямовані на грошово-кредитне забезпечення й регулювання кредитних відносин з метою економічного росту й прибутковості діяльності фінансового посередництва.

Із визначень поняття кредитної політики зрозумілим стає її роль в кредитній діяльності банку. Так, зазначимо, що роль кредитної політики банку полягає у визначенні пріоритетних напрямів розвитку та вдосконалення банківської діяльності в процесі акумуляції та інвестування кредитних ресурсів, організації кредитного процесу і підвищення його ефективності. Роль кредитної політики банків в економіці визначається її важливим значенням в процесі перерозподілу грошових коштів між галузями і сферами ринкової економіки через банки; переказів коштів, перш за все населення, з непродуктивної в продуктивну форму; фінансування та кредитування потреб економіки та населення на неінфляційній основі, тобто без випуску в обіг додаткових грошових коштів [3].

Беззаперечним є твердження, що основою формування кредитної політики банку є її цілі та завдання. Розробляючи кредитну політику як елемент банківської політики, слід підкреслити, що її цілі перебувають у зв'язку із загальними стратегічними цілями банку, збігаються з цілями його банківської політики.

Технологія формування і реалізації кредитної політики – це сукупність методів, що забезпечують систематичне і безперервне

виявлення, аналіз і контроль факторів, що впливають на формування і реалізацію кредитної політики банку, розроблення та реалізацію комплексного гармонізованого впливу на них, у результаті чого забезпечується досягнення цілей і завдань кредитної політики банку у визначений проміжок часу.

Організація формування та реалізації кредитної політики банку – це сукупність прийомів і методів раціонального поєднання елементів керуючої підсистеми (суб'єктів управління) із внутрішніми факторами, що впливають на формування кредитної політики в часі та просторі.

Вважаємо, що головною метою розробки кредитної політики є забезпечення контролю над ризиками (непрямим валютним, процентним, операційним ризиками і ризиком ліквідності) у процесі найбільш ефективного розміщення кредитних ресурсів для одержання максимально можливого доходу від кредитних операцій при дотриманні оптимального співвідношення між прибутковістю і рівнем кредитного ризику в умовах активного просування банку в пріоритетних галузях економіки та регіонах присутності банку.

Для забезпечення ефективної кредитної політики банку необхідно виконання наступних завдань:

- забезпечення надання якісних кредитів, тобто таких кредитів, що забезпечують адекватний процентний прибуток навіть за негативних змін макроекономічних умов чи зміни умов ведення банківського бізнесу;
- забезпечення прибутковості кредитного портфеля. Вартість кредиту повинна відповідати прогнозованому (розрахунковому) ступеню індивідуального кредитного ризику, а дохідність кредитного портфеля – плановому рівню;
- забезпечення розумного зростання кредитного портфеля. Метою банку є довгострокове стабільне зростання прибутковості бізнесу. Це

зростання не може бути забезпечене, по-перше, без формування портфеля кредитів від повідної якості; по-друге, без досягнення оптимального співвідношення між рівнем прибутку і ризику.

Зростання кредитного портфеля банку повинно контролюватися таким чином, щоб уникнути неприйнятної для банку концентрації ризику, наприклад, за галузями, позичальниками, територіями [4].

Вважаємо, що головними кількісними критеріями ефективності кредитної політики банку є до тримання показників прибутковості та рівня ризику кредитної діяльності банку на встановленому цільовому рівні, не загрожуючи при цьому фінансовій стійкості та конкурентоспроможності банку протягом планового періоду. До якісних критеріїв ефективності кредитної політики банку належать забезпечення дотримання вимог банківського регулювання і нагляду, її відповідність банківській політиці, забезпечення внутрішньої збалансованості окремих напрямів кредитної політики та їх відповідності умовам зовнішнього і внутрішнього середовищ функціонування банку.

Наразі маємо перші результати реформ фінансового сектору в Україні – розчищення, оздоровлення фінансової системи України. За оцінкою НБУ, протягом 2016 року системні ризики українського фінансового сектору зменшилися за рахунок відновлення бази фондування, визнання реальної якості активів та виконанню програми докапіталізації більшістю банків.

Завдяки фінансовому сектору було отримано основний приплив інвестицій в економіку України: із 3 млрд. доларів США прямих іноземних інвестицій до України у 2016 році 2,4 млрд. доларів США, тобто 80% – це результат докапіталізації банків акціонерами. Очікується, що банківський сектор матиме змогу повернутися до прибуткової діяльності у 2017 році. На ринку залишилися переважно банки, які мали життєздатну модель бізнесу. На жаль, на розвиток банківського сектора негативно впливають повільні темпи впровадження структурних реформ.

У період подолання фінансової кризи в країні важливу роль відіграє стан банківської системи. Банківські установи України до настання кризи нарощували обсяги кредитних портфелів, йшли на невиправдані ризики, що й спричинило у період кризи зростання частки проблемних кредитів. Ефективність роботи банківської установи залежить від оптимізації кредитної політики та мінімізації витрат. Заходи щодо вдосконалення кредитної політики сприятимуть зменшенню сумнівних та безнадійних кредитів, визначенню нових перспективних напрямів кредитування. Вивчення процесів кредитування та аналіз структури кредитного портфеля банківських установ України дає змогу вчасно відреагувати на недоліки та прорахунки у кредитній діяльності, уникнути негативних наслідків. Тому для стабільної діяльності банківських установ України необхідно звернути увагу на сучасні тенденції у формуванні та структуруванні кредитних портфелів [6].

Зменшити витрати з обслуговування кредитного портфеля можна через оптимізацію кредитного процесу, який являє собою сукупність послідовних етапів, починаючи від розгляду банківською установою кредитної заявки позичальника, до повного погашення позички та відсотків.

Поняття високої ефективності кредитної політики передбачає не тільки можливість досягнення банком високого рівня прибутку від його кредитних операцій і кредитної діяльності в цілому, але й забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки й надійності цієї діяльності протягом передбаченого періоду. Для забезпечення високої ефективності кредитної політики в процесі розробки мають бути визначені відносні критерії рівня прибутковості та ризику проведення окремих кредитних операцій, форм та видів кредитів, кредитної діяльності комерційного банку в цілому [7;8].

Внутрішні та зовнішні умови кредитної діяльності комерційних банків, прогнозовані в процесі розробки їх кредитної політики, можуть мати певні відхилення від їх передбачених значень. Ці відхилення можуть

передбачати в майбутньому відповідне коригування механізмів досягнень стратегічних цілей.

Тому під час розробки кредитної політики банку має бути передбачений можливий діапазон моделей прийняття відповідних управлінських рішень, використання нових кредитних інструментів, впровадження нових інноваційних технологій здійснення кредитного процесу, які б давали змогу враховувати можливі зміни зовнішніх і внутрішніх умов кредитної діяльності.

Згідно з цими принципами виділяють наступні етапи розробки кредитної політики банку:

1 етап. Аналіз кредитної діяльності банку за попередній період.

2 етап. Оцінка внутрішнього потенціалу банку і можливостей його розвитку.

3 етап. Дослідження факторів зовнішнього кредитного середовища та прогнозування їх розвитку.

4 етап. Формування системи стратегічних цілей кредитної політики.

5 етап. Розробка основних параметрів організації кредитного процесу і визначення ступеня відповідальності кредитних менеджерів різного рівня.

6 етап. Загальна оцінка ефективності розробленої кредитної політики.

У процесі розробки кредитної політики банки визначають пріоритети під час формування кредитного портфеля, розглядаючи його диверсифікацію з позицій визначення оптимальної кредитної політики.

Опис кредитної політики має важливе значення та допомагає банку сформувати такий портфель, який допоможе йому досягнути цілого ряду цілей: забезпечити прибутковість, контроль за рівнем ризику і відповідність вимогам, які виставляють регулюючі органи [2].

Отже, кредитну політику банку можна визначати як структурно-функціональну цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (цілей, завдань, принципів, технології, організації), взаємодія яких дозволяє

визначити найбільш ефективну стратегію діяльності банку на ринку кредитних послуг.

Кредитна політика є важливим інструментом досягнення визначених перед банком цілей та завдань. Кредитна політика обумовлює організацію кредитної діяльності банківської структури, стає основою для всього процесу кредитування визначає його параметри та особливості. Вірно розроблений процес кредитування, запровадження системи управління кредитними операціями та можливими ризиками, визначення основних пріоритетів, цілей, завдань, а також методів та способів реалізації кредитної політики сприятимуть максимізації доходності як кредитних операцій, так і загального результату діяльності банку. Кожен банк має розумно підходити до розробки власної кредитної політики спираючись на пріоритетність мінімізації рівня ризику над можливою прибутковістю кредитної операції. Саме рівень ризику та доходності є одними з показників, які характеризують ефективність кредитної політики банку.

Література

1. Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
2. Лановий В. В. Діяльність центрального банку на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитної політики : дис. канд. ек. наук : 08.00.08 / Лановий Володимир Володимирович – Суми, 2016. – С. 241.
3. Марченко О.В. Проблемні аспекти реалізації грошово-кредитної політики України / О.В. Марченко // Кому-нальне господарство міст. – 2014. – Вип. 115. – С. 67–73.
4. Мещеряков А.А., Тарасюк К.С. Управління кредитним портфелем банку \ А.А. Мещеряков, К.С. Тарасюк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Економіка”. – 2012. – Вип. 6(3). – С. 80-85.

5. Мироненко М. Ю. Фінансово-кредитне регулювання реального сектору економіки / М. Ю. Мироненко // Теорія і практика державного управління : зб. наук. пр. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2011. – № 2 (33). – С. 203–208.
6. Мироненко М. Ю. Напрями реалізації кредитно-грошової політики в епоху криз / М. Ю. Мироненко // Зб. наук. пр. Вінниц. нац. аграр. ун-ту. – Вінниця : ВНАУ, 2012. – Вип. 1 (56). – Т. 4. – С. 211–215. – (Серія: Економічні науки).
7. Непочатенко О.О. Гармонійність кредитної політики банків / О.О. Непочатенко, Н.Л. Правдюк, О.О. Любар // Зб. наук. пр. Уманського нац. ун-ту садівництва. – Умань. – 2012. – Вип. 77, Ч. 2: Економіка. – С. 329–336.
8. Сало І.В. Формування та реалізація кредитної політики банку: монографія / І.В. Сало, І.В. Карбівничий. – Суми: Університетська книга, 2011. – 176 с.